

“2709 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Cumhuriyetin nitelikleri" kenar başlıklı 2. maddesi;

"Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir." şeklinde,

"Mülkiyet hakkı" kenar başlıklı 35. maddesi;

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz." şeklinde,

"Hak arama hürriyeti" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası ise;

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir." şeklinde düzenlenmiştir.

Anayasa Mahkemesi'nin yerleşmiş hukuk devleti tanımına göre; Anayasanın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup, bunu geliştirerek sürdüren, Anayasaya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık, yasaların üstünde yasa koyucunun da uyması gereken temel hukuk ilkeleri ve Anayasanın bulunduğu bilincinde olan devlettir. (Anayasa Mahkemesi, E.2001/406 K.2004/20 K. K.T. 17/2/2004).

Hukuki güvenlik ile belirlilik ilkeleri, hukuk devletinin önkoşullarındandır. Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Hukuki belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir. Bu bakımdan, kanunun metni, bireylerin, gerektiğinde hukuki yardım almak suretiyle, hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını belli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine imkân verecek düzeyde kaleme alınmış olmalıdır. Dolayısıyla, uygulanması öncesinde kanunun, muhtemel etki ve sonuçlarının yeterli derecede öngörülebilir olması gereklidir (Anayasa Mahkemesi, E.2013/39, K.2013/65, K.T. 22/5/2013)

Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca mülkiyet hakkı ancak kamu yararı amacıyla sınırlanabilir. Kamu yararı kavramı, devlet organlarının takdir yetkisini de beraberinde getiren bir kavram olup objektif bir tanıma elverişli olmayan bu ölçütün her somut olay temelinde ayrıca değerlendirilmesi gerekir. Mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kamu yararı amacına dönük olması yeterli olmayıp ayrıca ölçülü olması, malike aşırı ve orantısız bir külfet yüklememesi gerekir. Anayasa Mahkemesi 1963/145 Esas, 1967/20 Karar sayılı kararında da

kanunların kamu yararı düşüncesi dışındaki sebep ve amaçlarla kabul edilemeyeceğini ve bunun hukuk devletinin unsurlarından birini teşkil ettiğini ifade etmiştir: “Hukuk devletinin unsurları arasında, kanunların kamu yararına dayanması ilkesi de vardır. Bunun anlamı, kamu yararı düşüncesi olmaksızın, yalnızca özel çıkarlar için veya yalnızca belli kişiler yararına herhangi bir kanun kuralının konulamayacağıdır. Yalnızca kişi yararına yapılan kanunlar, kamu yararı kavramı ile bağdaşmadığı gibi hukuk devleti anlayışı ile de ters düşer.

Anayasa’nın 36. maddesinde ifade edilen hak arama özgürlüğü ise, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biri olmakla birlikte aynı zamanda toplumsal barışı güçlendiren, bireyin adaleti bulma, hakkı olanı elde etme, haksızlığı önleme uğraşının da aracıdır. Hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkı, sadece yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunmada bulunma hakkını değil, yargılama sonunda hakkı olanı elde etmeyi de kapsayan bir haktır (Anayasa Mahkemesi E.2009/27, K.2010/9, K.T. 14/1/2010).

1-İtiraza konu yasa kuralında; muhafaza işleminin dayanağı olan, haczi kalkmış olup da yedieminde bulunan malların, takibin yapıldığı yer icra dairesince bu madde uyarınca resen tasfiye edileceği düzenlenmiş, hak arama hürriyetine ve mülkiyet hakkına aykırı olacak şekilde, tasfiye sürecinde borçluya ve rehin hakkı sahibine tebligat çıkartılacağına ilişkin bir hüküm ihtiva edilmemiştir.

2-Yasa hükmünün neticeleri mülkiyet hakkına yapılan müdahale olmasına rağmen madde metninde, hükmün kamu yararına dönük gerekçeleri net bir biçimde ortaya konmamıştır.

3-Yasa hükmünde, ölçüsüz ve malike karşı orantısız bir külfet yüklemek suretiyle malın kıymetinin yüzde otuzu üzerinden yediemine, hurda bedeli üzerinden (Sicile kayıtlı mallar bakımından) Makine ve Kimya Endüstrisi Anonim Şirketi'ne ve bedelsiz olarak Türkiye Kızılay Derneğine devir hakkı tanınmıştır. Ayrıca malın mülkiyetinin MKE A.Ş.'ye devri öncesinde hurda bedelinin belirlenmesinde yasada herhangi bir kriter ortaya konulmamış Anayasanın 35. maddesine aykırı şekilde İcra ve İflâs Kanununun Geçici 20. maddesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğin 14. maddesi uyarınca hurda bedeli belirleme yetkisi malı devralacak MKE A.Ş.'ye bırakılmıştır.

4-MKE A.Ş. ve Kızılay için öngörülen devir hakkı; belli kişiler yararına herhangi bir kanun kuralının konulamayacağı ilkesinden hareketle kamu yararı kavramı ile bağdaşmadığı gibi hukuk devleti anlayışı ile de ters düşmüştür.

5-Yasa hükmünde mülkiyet hakkının devrine ilişkin icra mahkemesinin vereceği karar beklenmeksizin Anayasanın 35. maddesine aykırı şekilde malın hurdaya ayırma işlemlerinin İcra dairesince tamamlanacağı belirtilmiştir. Bu açıdan yasa koyucu bir anlamda, malın şirkete devrine yönelik olarak İcra Mahkemesince müspet bir karar verileceğini peşinen ortaya koymuştur.

6-Yasa hükmünde mülkiyet hakkının devrine ilişkin İcra mahkemesinin vereceği kararların dosya üzerinden görüleceği ve bu karara karşı, hak arama hürriyeti ile mülkiyet hakkına aykırı olacak şekilde herhangi bir kanun yoluna başvurulamayacağı belirtilmiştir.

7-Yasa hükmünde sicile kayıtlı olmayan mallar bakımından elektronik ortamda açık artırmayla satışa ilişkin hükümler uygulanmaksızın, malın mülkiyetinin yediemine veya Kızılay'a doğrudan devrine yönelik resen tasfiye prosedürü öngörülmüştür. Bu şekilde

yürütülen tasfiye işleminde, hukuki güvenlik ile belirlilik ilkelerine uygun olmayan şekilde açıklayıcı ve net hükümlere yer verilmemiş, malın değerinin çok altında veya bedelsiz tasfiyesine yol açacak şekilde mülkiyet hakkına, ölçüsüz-orantısız ve malike karşı orantısız bir külfet yüklemek suretiyle müdahale edilmiştir.

8-Yasa hükmünde malın borçluya teslimi için yediemin ücretinin ödenmesi zorunlu kılınmış ve ödeme yapılmaması halinde kamu yararı amacına dönük olmayan, ölçüsüz-orantısız şekilde resen tasfiye işlemlerinin yürütüleceği belirtilmiştir.

9-Yasa hükmünde muhafaza işleminin dayanağı olan hacze konu icra takibinde alacaklının haksız olup olmadığı değerlendirilmeden, yapılan masrafların koşulsuz şekilde borçludan tahsil edileceği belirtilmiştir.

Açıklanan nedenlerle 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun Geçici 20. maddesinin Anayasa'nın 2., 35. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ve iptalinin gerektiği kanaatiyle 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 152 ve 6216 sayılı Kanunun 40. maddesi uyarınca Yüksek Mahkemenize başvurma zarureti hasıl olmuştur.

Diğer yandan Anayasa'nın 152. ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesine göre, mahkemeler, bakmakta oldukları davalarda uygulayacakları kanun ya da Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görürler veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırlarsa, o hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidirler. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralların da o davada uygulanacak olması gerekmektedir. Uygulanacak yasa kuralları, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır. Bu açıdan; eldeki davada icra dairesi, malın mülkiyetinin MKE A.Ş'ye devrine yönelik kararın verilmesi için dosyayı Mahkememize göndermiş ise de; malın mülkiyetinin Şirkete devrine yönelik hükümlerin yüksek Mahkemece iptal edilmesi halinde icra dairesince bu kez malın mülkiyetinin Türkiye Kızılay Derneğine devrine yönelik Mahkememize talepte bulunacağı bu açıdan malın mülkiyetinin Türkiye Kızılay Derneğine devrine yönelik hükümlerin de silsile halinde eldeki davada uygulanacak hükümler olduğu değerlendirilmiştir. Aksinin düşünülmesi halinde yani sadece MKE A.Ş'ye ilişkin hükümlerin yüksek Mahkemece iptali durumunda kanuni zorunluluk gereği malın mülkiyetinin bu kez Türkiye Kızılay Derneğine devrine yönelik icra dairesi talebi sonrası yine yüksek Mahkemenize başvurulacağı bu durumun da yargılamanın gereksiz uzamasına ve yargılamanın makul süre içinde sonuçlanmamasına sebep olacağı düşünülmüştür.

Öte yandan, itiraz konusu kanun maddesinin uygulanması ile ilgili Mahkememizde başkaca davalarında bulunması (2024/311 D.İş, 2024/320 D.İş, 2024/327 D.İş , 2024/328 D.İş, 2024/333 D.İş, 2024/334 D.İş, 2024/337 D.İş,) ve benzer davaların da sıklıkla gelmesi nedeniyle öncelikle yürürlüğün durdurulmasını istemek gerekmiştir.

KARAR: Yukarıda Açıklanan Gerekçelerle:

1-) 7445 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 6. maddesi ile 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'na eklenen geçici madde 20; 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 2., 35. ve 36. maddelerine aykırı görüldüğünden

Esas Sayısı : 2024/205

Karar Sayısı : 2025/88

maddenin İPTALİ için Anayasanın 152. maddesi ve 6216 sayılı Kanunun 40. maddesi uyarınca ANAYASA MAHKEMESİ'NE BAŞVURULMASINA, itiraz konusu kanun maddesinin uygulanması ile ilgili Mahkememizde başkaca davalarında da bulunması nedeniyle öncelikle YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASINA,

2-) Gerekçeli başvuru kararının aslının, başvuru kararına ilişkin tutanağın onaylı örneğinin, talep dilekçesi, davayı açan belgelerin ve dosyanın ilgili bölümlerinin dizi listesine bağlayarak ANAYASA MAHKEMESİ'NE GÖNDERİLMESİNE,

3-) 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 152/3 hükmü ve 6216 sayılı Kanunun 40/5 hükmü uyarınca başvurunun Anayasa Mahkemesi'ne gidişinden başlamak üzere beş ay süreyle Yüksek Mahkemenin vereceği KARARIN BEKLENİLMESİNE, belirtilen sürede kararın verilmemesi halinde yürürlükteki hükümlere göre davanın SONUÇLANDIRILMASINA

Dair karar verildi.”